

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра «Політології та права»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціологія

Освітня програма: «Міжнародний бізнес»

Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Затверджено на засіданні кафедри
Політології та права
Протокол № 1 від 17.08.2020 р.

Запоріжжя – 2020

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	-СОЦІОЛОГІЯ- вибіркова
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Викладач	к.філос.н., доц.Резанова Наталія Олександрівна
Контактна інформація викладача	(061) 769-83-53 reznat120@gmail.com
Час і місце проведення навчальної дисципліни	Згідно з розкладом (предметна аудиторія кафедри)
Обсяг дисципліни	- загальна кількість годин — 90 - кількість кредитів — 3 - розподіл годин : - лекції — 14 - семінарські заняття — 14 - індивідуальні заняття — 2 - самостійна робота — 60 - вид контролю — залік
Консультації	2 години на тиждень згідно з графіком консультацій
2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
<p>Пререквізити: Для освоєння студентами необхідних теоретичних знань та отримання практичних з соціології попередньо їм необхідно опрацювати такі дисципліни як «Країнознавство», «Історія України», «Філософія», «Економічна теорія».</p> <p>Постреквізити: Отримані знання в подальшому стануть теоретичною базою для здобувачів при опануванні таких дисциплін як «Глобалізація і транснаціоналізація світової економіки», «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародні економічні інституції».</p>	
3. Характеристика навчальної дисципліни	
<p>Вивчення навчальної дисципліни «Соціологія» дозволить здобувачам вищої освіти мати цілісну та логічно-послідовну систему теоретичних знань з соціології, закономірностей та особливостей існування та розвитку суспільства, його інститутів, а також розширить їх світоглядні уявлення про соціальну систему та проблеми суспільного розвитку. Сформує навички оперування теоретичним і фактичним матеріалом; допоможе в розумінні процесів, що відбуваються в сучасному суспільстві в різних його проявах; навчить інтерпретувати і використовувати у професійній діяльності та в повсякденному житті знання з соціології.</p> <p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;</p> <p>ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК 08. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>Очікувані програмні результати навчання:</p> <p>РН1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.</p> <p>РН4. Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.</p> <p>РН5. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з</p>	

інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них.

РН6. Планувати, організовувати, мотивувати, оцінювати та підвищувати результативність колективної праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера, з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу.

РН7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН8. Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції

РН12. Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.

РН15. Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

РН16. Демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

РН17. Визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок, обґрунтовувати і застосовувати економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України.

РН24. Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків.

4. Мета вивчення навчальної дисципліни

Надання здобувачам вищої освіти цілісної та логічно-послідовної системи теоретичних знань з соціології, закономірностей та особливостей існування та розвитку суспільства, його інститутів, зокрема економічних, а також розширенню їх світоглядних уявлень про соціум та соціальні фактори розвитку міжнародних економічних відносин.

5. Завдання вивчення дисципліни

- розвинення соціологічного мислення здобувачів вищої освіти, оволодіння ними систематизованими теоретичними знаннями з соціології;
- надати здобувачам вищої освіти цілісне уявлення про суспільство та його економічні складові;
- сформувати навички оперування теоретичним і фактичним матеріалом, що до розуміння соціо-економічних процесів та глобальних тенденцій;
- допомогти в розумінні процесів, що відбуваються в сучасному суспільстві в різних його проявах та особливості їх виявлення на глобальному та міжнародному рівні;
- навчити інтерпретувати у професійній діяльності та в повсякденному житті знання з емпіричної соціології та використовувати соціологічний інструментарій для досліджень проблем міжнародної економіки.

6. Зміст навчальної дисципліни

Основними формами навчальної роботи при вивченні дисципліни є лекційні та семінарські заняття. Лекції проводяться з базових питань соціології, містять узагальнений теоретичний матеріал, які є базою для самостійної роботи студентів. В процесі читання лекцій увага концентрується на найбільш складних питаннях досліджуваної теми, додаються рекомендації для самостійної роботи над відповідними темами. Навчальна дисципліна «Соціологія» викладається за кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Тематика дисципліни розрахована на 2 змістовних модулів, які містять 7 тем.

Змістовий модуль 1 Загальна теорія соціології

Тема 1. Соціологія як наука про суспільство. Історія соціології. Становлення та основні етапи її історичного розвитку

Визначення соціології, її предмет та об'єкт. Підходи до структури соціології. Загальнонаукові методи та конкретно-наукові методи. Функції соціології. Значення соціології для розв'язання соціально-економічних і політичних проблем модернізації українського суспільства.

Теоретичні та соціальні передумови виникнення соціології. О.Конт – засновник соціології. Класичний тип науковості, основні принципи класичної методології. Некласичний тип науковості, основні принципи неklasичної методології. Методологічні засади марксистського вчення про суспільство. Українська соціологія: історія та сучасність. Основна проблематика сучасної вітчизняної соціології.

Тема 2. Соціологічна теорія суспільства

Соціальна структура суспільства. Соціологічні уявлення про суспільство. Системний підхід до вивчення суспільства. Основні рівні системного підходу до суспільства (мега-, макро-, мезо- та макрорівні). Суспільство з позиції соціального детермінізму (К. Маркс) і функціоналізму (Г. Спенсер). Виникнення суспільства. Типи суспільств. Концепція еволюційного і революційного розвитку суспільства. Соціальні спільності, їх різновиди. Поняття соціальної структури суспільства. Марксистське вчення про класи як основні елементи соціальної структури суспільства. Сутність понять «страта», «соціальна стратифікація». Теорія соціальної мобільності П. Сорокіна. Типи і причини соціальної мобільності. Характерні риси стратифікації сучасного суспільства.

Поняття суспільства. Соціальна структура. Соціально-класова структура суспільства, стратифікаційна теорія суспільства. Історичні типи соціальної стратифікації. Соціальні групи та їх види. Соціальна мобільність: значення поняття, умови, причини. Соціальна мобільність в Україні. Загальносоціологічні концепції соціального розвитку.

Функціоналістський та конфліктологічний підходи до суспільного розвитку. Циклічна теорія розвитку суспільства. Глобалізація в сучасному світі. Соціальні рухи.

Тема 3. Особистість у системі соціальних зв'язків. Девіантна поведінка та соціальний контроль

Визначення особистості в соціології. Розрізнення понять «людина», «індивід», «індивідуальність», «особистість». Рольова теорія особистості. Поняття «соціальний статус» і «соціальна роль». Предмет дослідження соціології особистості. Ключові поняття і категорії соціології особистості: людина, індивід, особистість, індивідуальність. Основні проблеми соціології особистості. Теорії соціальних ролей. Теорії соціальної установки. Диспозиційна теорія саморегуляції поведінки індивіда. Девіантна поведінка. Теорії референтної групи. Характерні риси особистості та її внутрішня духовна структура. Потреби, інтереси, мотиви й цінності. Соціальна типологія особистості. Проблема соціалізації, соціальної адаптації та інтеріоризації. Сутність поняття, агенти соціалізації. Фактори успішної соціалізації. Ресоціалізація особистості в перехідних суспільствах.

Поняття соціалізації. Стадії процесу соціалізації. Поняття «ресоціалізації». Поняття девіації. Проблема оцінки девіації. Загальна характеристика основних соціологічних теорій: теорія аномії (Е.Дюркгейм), культурного перенесення (Г.Тард), конфлікту (марксизм), стигматизації (Е.Лемерт, Г.Бекер, К.Еріксон). Типологія девіацій за Р.Мертонем (інновація, ритуалізм, ретризм, бунт). Поняття соціального контролю.

Змістовий модуль 2. Галузева та прикладна соціологія

Тема 4. Етносоціологія. Соціологія сім'ї та шлюбу

Предмет етносоціології, причини його виникнення. Поняття етносу. Теорія етногенезу Л.Гумільова. Рівні етнічної ієрархії. Етнічні процеси: консолідація, асиміляція, інтеграція. Історичні форми етносу: рід, плем'я, народність, нація. Поняття «етноцентризм», «націоналізм» та «шовінізм». Український етнос: історія та сучасність.

Сім'я як соціальний інститут і мала соціальна група. Специфіка соціологічного вивчення сім'ї. Деінституціоналізація сучасної сім'ї. Сім'я як соціальна система. Основні категорії соціологічного дослідження сім'ї: умови життя, структура сім'ї, функції сім'ї. Основні форми сім'ї та різновиди шлюбу (нуклеарна і розширена сім'я; моногамія і полігамія, груповий шлюб; патріархальні й матріархальні родини, егалітарна сімейна система тощо). Соціальні та індивідуальні функції сім'ї. Тенденції розвитку сучасної сім'ї (світовий і вітчизняний досвід).

Сучасна сім'я в Україні: стан, тенденції розвитку, перспективи. Основні індикатори становища сімей в Україні. Демографічні аспекти та загальний стан сімейно-шлюбних взаємин на порозі XXI ст

Тема 5. Соціологія масових комунікацій

Поняття «масова комунікація» та «масова інформація». Соціальна природа та історична обумовленість масових комунікацій. Статус мас-медіа. Парадигма масової комунікації. Постмодерністські перспективи масової комунікації. Основні види комунікації: загальне та особливе (вербальна і невербальна комунікації).

Місце природної мови серед інших знакових систем. Мова і мовлення. Усновова комунікація. Відмінності мовленнєвої поведінки (артикуляція, інтонація, гучність, членороздільність). Письмомовна комунікація: властивості, види, функції. Невербальна комунікація. Кинесика: жести, пози, міміка, погляди.

Феномени невербального спілкування: дистанція, контакт очима, дизайн інтер'єру, артефакти. Проксеміка: дослідження просторових чинників комунікації.

Тема 6. Економічна соціологія як наука

Предмет, завдання та функції економічної соціології. Процес становлення економічної соціології у світовій та вітчизняній науці. Поняття «діяльність». Інтерес як мотивація діяльності людини. Поняття господарської культури та влади. Взаємозв'язок економічної соціології з іншими науками. Роль економічної соціології у вдосконаленні торговельно-економічної сфери нашої держави.

Складові предмета соціології праці й управління: суб'єкти праці, соціальні інститути у сфері праці, соціально-трудова відносина, соціально-трудова процеси, соціальне управління ними. Праця як вид соціальної діяльності. Характер і зміст праці. Становлення до праці і проблема мотивації трудової діяльності. Трудовий колектив як соціальна організація, керівництво його діяльністю. Формування соціологічних ідей про управління трудовими колективами, організаційний та соціально-психологічний напрямки їх розвитку. Роль соціології праці та управління у вирішенні соціально-економічних проблем.

Тема 7. Організація та проведення соціологічного дослідження

Поняття соціологічного дослідження. Методологічна основа соціологічного дослідження. Характеристика базових соціологічних підходів: теоретико-методологічні основи. Особливості організації та проведення соціологічного дослідження.

Класифікація видів соціологічного дослідження. Програма дослідження. Вибірка в соціологічному дослідженні. Типи відбору. Методи збирання соціологічної інформації. Анкета – основний інструмент дослідження. Презентація і захист авторської програми соціологічних досліджень.

7. План вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Назва теми	Форми організації навчання	Кількість годин
1.	Тема 1. Соціологія як наука про суспільство. Історія соціології.	лекція	2
2.	Тема 1. Соціологія як наука про суспільство. Історія соціології.	семінарське заняття	2
3.	Тема 2. Соціологічна теорія суспільства.	лекція	2
4.	Тема 2. Соціологічна теорія суспільства.	семінарське заняття	2
5.	Тема 3. Особистість у системі соціальних зв'язків. Девіантна поведінка та соціальний контроль.	лекція	2
6.	Тема 3. Особистість у системі соціальних зв'язків. Девіантна поведінка та соціальний контроль.	семінарське заняття	2
7.	Тема 4. Етносоціологія. Соціологія сім'ї та шлюбу	лекція	2
8.	Тема 4. Етносоціологія. Соціологія сім'ї та шлюбу	семінарське	2

	шлюбу	заняття	
9.	Тема 5. Соціологія масових комунікацій	лекція	2
10.	Тема 5. Соціологія масових комунікацій	семінарське заняття	2
11.	Тема 6. Економічна соціологія	лекція	2
12.	Тема 6. Економічна соціологія	семінарське заняття	2
13	Тема 7. Організація та проведення соціологічного дослідження	лекція	2
14	Тема 7. Організація та проведення соціологічного дослідження	семінарське заняття	2

8. Самостійна робота

Більш глибоке та змістовне вивчення зазначених тем відведена для самостійного опанування, загальною кількістю 60 годин для денного відділення та 84 годин для заочного.

Метою самостійної роботи є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та послідовне формування у здобувачів вищої освіти самостійності як риси характеру, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця вищої кваліфікації.

Проблемні питання здобувачі мають змогу обговорити з викладачем під час обов'язкових консультацій 1 раз на тиждень, або в інші часи за домовленістю з викладачем. Також доступні відеозустрічі в системі Zoom, аудіоспілкування або повідомлення у сервісах Viber, Telegram (за графіком консультацій викладача)

9. Система та критерії оцінювання курсу

У процесі вивчення навчального матеріалу дисципліни «Соціологія» використовуються наступні засоби оцінювання:

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється за кожним рубіжним контролем (РК-1, РК-2) під час контрольних тижнів за підсумками основних модулів. Кожен основний модуль оцінюється за 100-бальною шкалою. Підсумкова оцінка з дисципліни складається як середня між величинами РК-1 і РК-2.

Під час контролю враховуючи наступні види робіт: аудиторна під час лекційних і семінарських занять, самостійна у вигляді опрацювання питань з тем, які не висвітлюються безпосередньо на лекціях і винесені на самостійне вивчення, результати тестування під час поточного та підсумкового контролю.

Підсумковий контроль визначається як середня двох контролів за перший та другий змістовні модулі.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти при поточному оцінюванні знань (залік)

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумковий тест (залік)	сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	(100+100):2	100
30	35	35	25	25	25	25		

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Національна шкала академічної оцінки	Шкала ECTS	Шкала навчального закладу
зараховано	ABCDE	60-100
не зараховано	FX, F	1-59

10. Політика курсу

Політика курсу базується на Положенні про систему забезпечення НУ «Запорізька політехніка» якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (системи внутрішнього забезпечення якості). Режим доступу:

http://www.zntu.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_zabezpechennia_yakosti.pdf

Політика щодо дедалайнів та перескладання: Здобувач вищої освіти зобов'язаний

дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання Moodle), до яких має бути виконано певне завдання. Перескладання модулів (рубіжний контроль) відбувається тільки при наявності поважної причини пропуску із обов'язковим дозволом деканату.

Політика щодо академічної доброчесності: Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, досягнення результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел при виконанні проектних завдань. Списування під час рубіжного контролю та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, не дозволяються пропуски занять та запізнення з неповажних причин. Здобувачі освіти повинні приймати активну участь під час проведення занять, виконувати необхідний мінімум навчальної роботи, що є допуском до підсумкового контролю. Обов'язкове вимкнення мобільних девайсів під час відвідування занять в аудиторії.

В умовах впровадження дистанційної форми навчання за наявності об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, індивідуальний графік, знаходження на карантині і т. інш.) та за узгодженням з викладачем, освоєння навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти може здійснюватися самостійно, на засадах академічної доброчесності. При цьому щотижня здобувач вищої освіти має звітувати через електронну пошту або через систему дистанційного навчання Moodle про стан виконання завдань та раз на тиждень – за графіком консультацій - виходити на онлайн-консультацію.

Політика дотримання прав та обов'язків здобувачів вищої освіти. Права і обов'язки здобувачів вищої освіти відображено у п.7.5 Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка» (https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_organizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf).

Політика конфіденційності та захисту персональних даних. Обмін персональними даними між викладачем і здобувачем вищої освіти в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>). Стаття 10, п. 3 «Використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків, крім випадків, передбачених законом. Таке зобов'язання чинне після припинення ними діяльності, пов'язаної з персональними даними, крім випадків, установлених законом».